

Tee- ja sidrunikasvatamise katsed ENSV-s

Lenini nimeline Üleliiduline Põllumajandusteaduste Akadeemia korraldab akad. T. D. Lõssenko ettepanekul tee, sidruni, mandariini ja teiste sidruniliste kasvatamise katseid NSVL keskosa teaduslikes ning uurimisasutistes ülesandega leida võimalusi nimetatud taimede kasvatamiseks neis mais. Sama ülesanne on tehtud ka Jõgeva Riiklikule Sordiaretusjaamale, kuhu on saadetud juba tee seemet. Üldmainitud taimed on subtroopika taimed, seetõttu pole olemas sorte, mis oleksid kohased meil kasvatamiseks. Selliseid sorte on tarvis luua, aretada. Valikuks puudub aga algmaterjal. Kuid mitšuuriinlik bioloogia näitab teid, kuidas luua uusi vorme. Mitšuuriinlik bioloogiateadus avastas elava looduse põhilise seaduse — organismide vajaduse parandada eluajal elutingimuste mõjul omandatud omadusi ja tunnuseid. Taimede loomuse muutmise vastavaks neile kliimatingimustele, kus neid tahame kasvatada, toimub ainult taimi seemnest kasvatades. Mitšurin on mitmel korral toonitanud, et kui vana viljapu polnud külmakindel, siis ei saa ta ka külmakindlaks vegetatiivsel paljundamisel. Taim allub ühele ehk teisele mõjule, kuid organismi pärilikkuse muutumine toimub ainult taime uuesti arendamisel, alates seemnest.

Esiteks — kasvatada seemneist, teiseks, — ja see on mitšuuriinliku õpetuse tuum, on tarvis luua vastavad kasvatamise tingimused. «Külva seemned ja jälgi, missugustes tingimustes kasvatada taimi, kasuta suunatud tingimusi kasvatamiseks,» ütles akad. Lõssenko. Iga organism arendab ainult neid omadusi ja tunnuseid, mille arenemiseks on olemas välistingimused. Arenemata, avaldumata jäävad need omadused ja tunnused, milleks puuduvad vastavad välistingimused. Tabavaks näiteks tuuakse talvnisu kasvatamist Siberis. Aastasadu ei läinud see seal korda, nimelt põhjusel, et selleks puudusid kohased välistingimused. Agrotehnika ei osanud neid leida. Akad. Lõssenko hakkas oma uurimuste tulemusena soovitada talvnisu külvamist kõrde. See pidas kinni lund, lume all oli taimedel soe, vaikne. Seega osutus võimalikuks talvnisu kasvatada Siberis ja aretada sel teel senistest talvekindlamaid sorte. Sama lugu on tee, sidruni ja mandariini-

ga. On tarvis leida vastavad välistingimused. Akad. Lõssenko soovib teeseemneid külvata tihedalt pesaviisi paksu metsa orgudesse. Metsatihnikus on noore taime arenemise tingimused koguni teised, sääl on soojem kui väljal, kuigi külm võib langeda 10—15 kraadini, ja puudub tuul. Akad. Lõssenko on kindel, et 5—6 aasta pärast õitseb metsa külvatud tee ja annab seemneid. Need seemned on koguni teised

kui need, mis külvati, nende loomus on teine.

Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam külvab tee- ja sidruniseemned Jõgeva, Sangaste, Kehra ja Saaremaa metsadesse ning teistesse varjatud ja kaitstud kohtadesse, kasvata-des csa taimi ette kasvahooneis ja lavades.

MIHKEL PILL,
Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama
direktor.

Kiirustame linakülviga

Teades, et lina on niiskusenõudlik taim ning suudab otstarbekohaselt ära kasutada sademetest ja lumest kogunenud mullaniiskuse varu, alustas Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama Kiud- ja Õlitaimede aretusrühm varakult linakülvi.

Varaste külvide puhul suudab lina mullas oleva niiskuse maksimaalselt ära kasutada ja taimede edaspidine arenemine on hoogne, kasv seisukindlam ja saak kiurikkam. Sellepärast on lina arenemise ja kiu kujunemise seisukohalt äärmiselt tähtis, et rakendataks kõik agrotehnilised abinõud linamaa ettevalmistamisel, külvil ja hooldamisel selleks, et kindlustada linaseemnele tema kasvuperioodi esimese kuu kestel kõige suurem niiskus, kuna va-

rakevadine muld sisaldab kõige rikkalikumalt niiskust, mille tagavara hiljem päevast päeva väheneb.

Vaatluste järgi on leitud, et linaseeme tärkab küllalt kiiresti juba 6—10°-listel päevastel õhutemperatuuridel ning linataimed on suutelised taluma isegi öökülmi —3^oC.

Ka Jõgeval ja Raadil varemkorraldatud külviajakatsed näitavad, et aastate keskmiselt annab varasem külvi kõrgema saagi. Jõgeval on esimene, s. o. varasem külvi, 9.—17. V andnud 7 a. keskmiselt kõige kõrgema saagi, kuna kõik järgmiste külvide saagid on tunduvalt langenud.

ARNOLD MALLEUS,
Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama
kiud- ja õlitaimede aretusrühma juh.

Kanep — parim soo- ja uudismaataim

Praegusel hetkel, kus asutakse rohkesti üles harima soo- ja uudismaid, aitab kanep tunduvalt kaasa pinnase parandamiseks. Lopsaka lehestiku ja kiire kasvu tõttu lämmatab ta eelviljade ajal umbrohtunud pinnase olgu see kas rohumaa- ja kultuuride sööt, teraviljade või rühveltaimede all olnud maa. Nii annab kanep mullale hea katte, kaitseb mulda kuivamise eest, parandab tema struktuuri ja bakteriaalset tegevust.

Kanepi soos kasvatamise üheks tingimuseks on, et põhjavesi olgu küllalt sügaval, 80—120 sm, ja pinnas olgu kõdunenud. Kanep on taim, mis vajab kättesaadavas olekus leiduvaid lämmastikväetisi ja just soomaal suudab ta looduslikku lämmastiku rahuldavalt kasutada.

Külvi on soovitatav teostada reaskülvina 20 sm reavahedega 3—5 sm sügavusele.

Jõgeval korraldatud külviaja katsete järgi on osutunud parimaks külviajaks märku viimane veerand ja juuniku algus. Madal-soo katsetes on saadud 700—900 kg kiudu ja 600—800 kg seemet ha-lt.

Külviks tuleb kasutada mitte üle 2 aasta seinud seemet, sest kanepiseeme kaotab seistes idanavuse. Külvimääraks on osutunud optimaalseks 600 id. tera 1 m²-le ehk keskm. 90—110 kg ha-le. Höreda külvi korral on seemnesaak suurem, kiud jämedam ja koredavõitu, kuna tiheda külvi juures on kiud peenem, mida võib hea eduga kasutada ka mõnesuguste riietusesemete valmistamisel.

A. MALLEUS,
Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama
kiud- ja õlitaimede aretusrühma juh.